

LLORENÇ CAPELLÀ

EL CARRO DE SELENE

Meteorα

Llorenç Capellà

El carro de Selene

LLEGIR EN CATALÀ
ASSOCIACIÓ D'EDITORIALS INDEPENDENTS

Editorial
Meteorα

El carro de Selene

© Llorenç Capellà Fornés, 2014

Reservats tots els drets d'edició per

© Editorial Meteora SL

Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: octubre de 2014

ISBN: 978-84-942475-0-7

Dip. Leg.: B.19861-2014

Disseny de la coberta: Eduard Serra

Fotografia de la coberta: © ClassicStock/Corbis

Imprès a Romanyà Valls, La Torre de Claramunt

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

EL CARRO DE SELENE

primer quadern

—De quin país veniu? On aneu?

—Sóc d'aquí. Sóc estranger.

JOSEP PALAU I FABRE

Som un aventurer. M'hi he convertit a desgrat, empès d'ací i d'allà pels vents del món. He crescut com l'herba, no sé com. Amb el pas dels dies he après que les persones caminem per una corda tibada sobre l'abisme, tot i que ho ignorem o procurem ignorar-ho. Tanmateix, jo em considero una de tantes excepcions. He fet dues guerres i ara sóc a París a punt d'obrir una finestra. Aquest és el meu projecte més immediat, obrir una finestra. Vull dir que sóc com els trens de la Gare du Nord que des de l'alliberament de la ciutat es troben en via morta. Una precisió pel que fa a mi: abans de les dues guerres ja existia, i no em vull deixar de reconèixer en cap dels dies viscuts. Vaig passar els primers quinze anys a muntanya, a una casa dalt d'un turó conegut com el Puigboscà. La terra és proximitat; el cel, infinit. Sovint he dormit al ras. Les nits estelades m'he allargat boca amunt i he vist passar el carro de Selene. No sotragueja. Si alço els braços, sento com les rodes tan llunyanes em llisquen en els palmells. Em deixen pols de cristall que no m'obre altres ferides que les de l'enyorança.

M'atanso a la finestra amb la son als ulls i aspiro l'olor de cafè que ve de la cuina de madame Claude. Abans d'obrir-la, la finestra, sento veus al carrer que no relaciono amb ningú conegut, però que identifico amb les de cada dia. Son veus femenines que parlen de fets quotidians. Voldria obrir-la d'un cop,

la finestra, perquè sé que em trobaré amb un dibuix d'infant ben agradable: un sol com una síndria, les cases il·luminades, un gat, un gos, uns nens, una dona o dues dones o tres dones amb el cistell d'anar al mercat. Tanmateix, l'obro a poc a poc, amb prudència, com si m'aterrorís l'imprevist. A Argelers sempre era ennuvolat i la claror diürna feia llàgrimes de gris. Tot plegat accentuava l'ambient opressiu. Però jo em sentia alleujat. Probablement perquè tenia la certesa que en aquell cel de color d'os no apareixerien els Heinkel disposats a bombardejar-nos. Som a un camp de concentració francès, em deien els companys en veure'm tan jove, i França és un país neutral. En canvi ells alçaven la mirada amb tanta desconfiança com jo. Em vaig fixar en tots, un per un. I en adonar-se que acabava de furgar en les seves pors, em mentien descaradament. Vigilo el cel, deia un, perquè plourà d'un moment a l'altre i tinc la camisa a assecar. M'embadaleixo mirant el cel perquè allò que veig a la terra no m'agrada, comentava un altre. Som a França, els recordava jo. Aleshores tancava els ulls: comptava fins a deu i els obria meravellat de no haver sentit cap explosió.

He anat a la vaqueria de monsieur Besson a comprar mantega i una dotzena d'ous, i en dir que volia mig quilo de mantega, monsieur Besson ha alçat les celles, escèptic, i m'ha mirat fixament. Està indisposada madame Claude que no ve ella, m'ha demanat. I jo li he dit que no, alhora que feia dringar a la butxaca els francs que portava. S'ha hagut de donar per satisfet, encara que no m'ha tret els ulls de sobre perquè anava endarrer de saber que havíem de fer amb tanta mantega. Finalment n'ha separat un bon tall, i en embolicar-lo m'ha tornat a demanar si era per a madame Claude perquè amb ella té unes atencions especials. Tal com va el món s'ha de tenir cura de no malgastar els diners, ha rondinat. Madame Claude m'ha promès fer un *coulant*, però monsieur Besson no tenia per què saber-ho i no li ho he dit. M'ha fet saber, madame Claude, que l'oficial ame-

ricà que està a punt de morir li ha regalat quatre pastilles de xocolata i que si per un dia fem una despesa extra, els altres no passarem fam. He arronsat les espatlles. Si no et va bé avui, li he respost, ja ho faràs més endavant. L'oficial americà que està a punt de morir sovint porta xocolata de la caserna americana. Són unes pastilles gruixades que no es trenquen amb les dents si abans no s'han humitejat amb saliva. A mi me n'havia donat alguna vegada.

Vaig baratar-ne una, de pastilla, a Marie, la filla major de monsieur Besson. El tracte era la xocolata a canvi d'una besada. Però quan hagi aconseguit menjar-me-la, em va posar de condició. D'acord, li vaig respondre. Aleshores pots venir a cobrar quan ja sigui àvia, va concloure amb un punt de malícia. I no havia exagerat, perquè va dipositar-la en un taulell de marbre i amb la punta d'un ganivet mirava inútilment de fer-ne llenques. Madame Claude les fondrà en una cassola al foc amb la mantega i els ous, vaig pensar de retorn a casa sense deixar de somriure en recordar els esforços de Marie. Et donaré la besada quan recuperi la dent, encara em diu amb una coqueteria exagerada. I amb dos dits fent pinça s'alça els llavis per a mostrar-me el portell que li veuen entre dues dents. I jo faig que no acabi la broma i protesto perquè no he cobrat. Ens divertim. Marie vol suposar que la va perdre, la dent, en mossegar la xocolata.

Monsieur Besson ha penjat la tricolor a la vaqueria, enfront de les menjadores de l'estable, de manera que les vaques, en menjar, li donen el cul. No li he fet veure la irreverència que suposa, perquè li hauria provocat un trasbals que no és de dir. És del domini públic que monsieur Besson va vendre llet als alemanys, i que mentre els veïns s'apuntaven a la resistència ell feia negocis ben lucratiu. Al·lega dues raons per a justificar-se. L'una, que si s'hagués negat a vendre llet als alemanys, els alemanys li haurien requisat les vaques i, potser, l'haurien afuse-

llat. L'altra, que pateix una coixesa congènita, lleu, però suficient per a comprometre la seguretat dels companys i companyes de la cèl·lula si les patrulles de control arribessin a localitzar-ne el punt de reunió i ells no tinguessin més sortida que tocar soletes. L'argument és sòlid perquè a peu rossec l'haurien glapit en un no res, i en el soterrani del Majestic fins i tot els muts cantaven. Tanmateix, viu amb la por d'ésser investigat pels tribunals de depuració. Madame Claude l'anomena la Bête, i quan ha buidat dues copes de pastís jura i perjura que el denunciarà a la gendarmeria. Mai no li ho ha dit a la cara, però monsieur Besson n'està informat. I per a guanyar-se-la li dona tracte de clienta preferent, tant amb la mesura de la llet com amb el pes de la mantega. Si dius que el denunciaràs, vaig demanar-li a madame Claude, per què no ho fas. Perquè les coses són únicament blanques o negres per a Stalin, em va respondre, però jo no sé què va passar realment amb madame Besson i em deixo arrossegat pels escrúpols tous de l'ètica burgesa. L'esposa de monsieur Besson va morir en el centre de París, atropellada pel cotxe d'un oficial nazi. Entre els veïns predomina la convicció que va ésser un accident casual, però monsieur Besson, que va aprofitar la desgràcia per a apujar els preus als alemanys, d'ençà de l'alliberament ha sostingut amb fermesa que va ésser un assassinat polític. Era una manera d'advertir-me de les conseqüències fatals que podia tenir per a mi qualsevol intent d'aproximació a la resistència, afirma amb desvergonyiment.

L'oficial americà que està a punt de morir té una bala allotjada ran del cor. El feriren en el desembarcament de Normandia. Caminava, envoltat de soldats que avançaven i, de sobte, va tenir la sensació que travelava i recorda que estava assegut a terra, amb el fusell recolzat sobre les cuixes, mentre els altres soldats l'avançaven sense reparar-lo. Hauria pogut estar-s'hi tot el que restava de guerra, assegut, cas de no caure de sobines en perdre els sentits. En despertar-se, a l'hospital de

campanya, ja portava cosit el trau del pit. Els cirurgians es limitaren a netejar-li la ferida i a sargir-l'hi, perquè les radiografies posaren de relleu la impossibilitat d'una intervenció. Hauríeu mort sobre la taula d'operacions, va informar-lo una infermera que l'obsequiava amb un somriure tranquil·litzador. I si no m'extraieu la bala, va demanar l'americà. Morireu igualment, li va respondre la infermera, però no sabem quan. Així que li lliuraren les radiografies perquè pogués presumir davant els coneguts i l'enviaren a fer el postoperatori a Londres, abans d'emprendre el viatge de retorn als Estats Units.

L'oficial americà que està a punt de morir nom Jimi, però a l'hora de nomenar-lo tothom li diu l'oficial americà que està a punt de morir. Quan es disposaven a repatriar-lo, els aliats alliberaren París i ell va considerar que molt probablement la vida no li concediria una altra oportunitat de fer-se una fotografia davant el Moulin de la Galette ni, qui sap si la bala no es movia!, de veure la tonalitat vermella del Sena a l'esclat de la tardor. Madame Claude va ésser feliç d'allotjar-lo per un preu mòdic. És un home pulcre i discret, amb un somriure perenne. Cada matí, després de l'esmorzar, se'n va a recórrer els carrers amb una màquina fotogràfica i un bloc i un llapis. I dibuixa o fotografia edificis emblemàtics, escenes costumistes. Els veïns del barri el tracten amb una amabilitat reverencial perquè tots saben que té els dies comptats. Ell no defuig parlar-ne. Les radiografies passen de l'un a l'altre, i no tothom porta les mans netes, de manera que l'ombra de la bala es confon amb les dita-des. Però ell, amb l'índex, recorre la camisa i assenyala el punt exacte de la ferida.

La bala, efectivament, és a tocar del cor. Madame Claude afirma que quan l'americà la munta li percep un dringar de campaneta en el pit.

Ei, tu, el tímid, vine a ballar...!, va exclamar madame Claude, o Claude a seques, mentre m'allargava els braços. I jo vaig obe-

ir-la. Ets *mon petit pigeon*, va dir-me mentre amb una mà em despenjava afectuosament. Tocava pasdobles una orquestrina de quatre soldats, i el Birombo va treure a la voravia una taula de la taverna amb ampolles de vi i cervesa i alguns platets amb bessons d'ametlla. No és tímidesa, em va diagnosticar madame Claude, és nostàlgia allò que he observat a la teva mirada. Em va estirar cap a ella, de manera que entre ella i jo no passava l'aire. No voldria anar-me'n de Barcelona, va dir-me, quan érem a la pensió i escoltàvem, des del llit, les cançons de comiat del carrer. De retorn a casa clarejava, i vaig accelerar el pas per agafar la senyora Felisa, que també hi tornava, arrossegant els peus i amb la senalla de les avellanes, buida. Què feies amb aquella barjaula, em va demanar en to aspre. No era una barjaula, li vaig respondre, era una brigadista que demà torna al seu país.

Vaig sostenir-la d'un braç per ajudar-la a caminar i ja no vaig escoltar el rosari d'impertinències que mussitava. Tenia més d'un motiu d'estar malhumorada.

No podré acompanyar, al ball, madame Claude i l'oficial americà que està a punt de morir. I me n'alegro, perquè l'oficial americà que està a punt de morir hauria estat un intrús entre madame Claude i jo. En el darrer moment, la gendarmeria l'ha suspès, el ball, perquè hi ha massa famílies que porten dol. Havia d'ésser a l'aire lliure, i he ajudat a desmuntar el cadafal dels músics i a retirar les cadires que alguns voluntaris del sindicat de ferroviaris ja havien escampat entorn de la pista. Per indicació de Jean-Pierre no hem desmuntat la tanca de la cleda. Però no ens hem assabentat del motiu fins que un escamot de sindicalistes hi ha conduït una fila de dones amb el cap pelat. Jo feia temps a la bodega, i Marie m'ha vingut a cercar perquè l'acompanyés a veure-les. Vull saber si en conec alguna, m'ha dit agafant-me d'una mà i estirant-me cap al carrer. Hi havia força curiosos que les observaven amb un interès perfectament identificable amb l'odi. Els homes les despullaven amb la mi-

rada i feien grups per a comentar-ne les característiques morfològiques tal com solien fer a les fires de bestiar. Els insults provenien de les dones, força agressives, sobretot amb les embarassades. Les han pelat perquè s'enamoraren de soldats alemanys o cobraven per anar al llit amb ells, m'ha aclarit Marie.

Li he demanat: Marie, coneixes aquella del vestit blanc que no deixa de mirar-te?

I Marie s'ha enrojolat i m'ha dit que ja havia vist prou i que se'n tornava a casa. Corre la brama que Marie es deixava afalagar per alguns oficials. M'ho ha recordat madame Claude, que no veu amb bons ulls que jo n'estigui tan pendent.

Jean-Pierre s'hi ha atansat, a madame Claude, amb un somriure còmplice i de satisfacció. Penso lliurar-les a la gendarmeria, li ha fet saber, però únicament quan el veïns estiguin tips de fer-ne escarn. I madame Claude, en comptes de respondre-li, m'ha indicat amb la mirada que ens allunyéssim algunes passes. Els patriotes han patit molt, m'ha dit, i encara que tot plegat sigui cruel ningú té autoritat moral per a demanar-los que renunciïn a la venjança. Tanmateix, sé que m'ho diu perquè em veu la cara de desaprovació i vol evitar que m'encari amb els ferroviaris.

—Veieu la del vestit blanc...? —ens comenta Jean-Pierre— És Julietta Malle, l'esposa de Jean Malle, el ginecòleg.

Monsieur Malle va passar a la clandestinitat i madame Malle va conèixer un comandant de la Gestapo, m'explica madame Claude, i en acabar-se el romanç va aprofitar les bones relacions que tenia amb els alemanys i va obrir una agència d'hostesses per a fer-los companyia o acompanyar-los al teatre o als concerts.

—Li hem marcat amb un ferro roent la creu gammada a cada natja —conclou Jean-Pierre—. Així no caldran explicacions. En tornar a casa, monsieur Malle ho entendreà tot.

—Que torni al bordell...! —ha exclamat Louis, el fogoner—. Si els patriotes es fiquen al llit amb ella sabran que es tiren una col·laboracionista de merda.

Madame Claude no ha volgut dissimular una ganyota de fàstic. Ha dit que tots plegats eren uns masclistes vergonyants, perquè sols pelaven i marcaven les dones.

—Als col·laboracionistes els pengem amb els ous a la boca— ha respost Jean-Pierre.

I tota la colla ha esclafit a riure.

Jo els empastifaria la figa i el forat del cul amb quitrà, proposava Louis, el fogoner. I es vanava d'haver escandalitzat el mateix Jean-Pierre en exigir-li la brotxa que guardava en el seu armari de l'estació. Madame Claude, li he comentat a madame Claude, a la guerra del meu país qui pelava les dones eren els feixistes. I ella m'ha dedicat una mirada fatigada, que no li havia vist a Barcelona. Pelen les dones els vencedors, m'ha dit, perquè sovint la victòria comporta embrutiment. I jo li he recordat que tant ella com jo i tants d'altres hem lluitat per la victòria. I m'ha rectificat: per la victòria no, per la llibertat. Jo estava assegut i ella dreta darrere meu: m'ha passat una mà pels cabells, del front al clatell, curiosament, com si els dits fossin les dents d'una pinta. Louis és un bon home que mai més no tornarà a fer mal a ningú, m'ha assegurat. Però és un dels que ha pelat les dones, he insistit. Considera-ho una crueltat passatgera, m'ha reprès, i no consentis que l'ètica burgesa t'enteli els ideals. Penses realment el que em dius, li he demanat. No ho sé, m'ha respost, però la ideologia ens brinda amarratges per a sobreviure.

Celui qui croyait au ciel. / Celui qui n'y croyait pas. Llegeixo Aragon. La Creu Roja em retorna les cartes que escric a Selene, i madame Claude les guarda a la prestatgeria dels llibres, entre un poemari de Louis Aragon i un assaig de Rosa Luxemburg. Joestic assegut a un balancí, prop del balcó, i ella, madame Claude, està dreta rere meu, i m'engronsa suaument. Diu en

veu baixa: *Tous deux adoraient la belle/ prisonnière des soldats*. Considero que llegeix de massa enfora i li acost el llibre obert alçant els braços per sobre del meu cap. Però m'assenyala el mur de l'altre costat del carrer on hi ha escrits aquests mateixos versos amb lletres grosses i vermelles. I recita, ara amb veu potent: *Celui qui croyait au ciel./ Celui qui n'y croyait pas. / Tous deux adoraient la belle/ prisonnière des soldats*. Si tu has fet la pintada, li demano, per què consents que Jean-Pierre humiliï les amigues dels alemanys. No tot el que diem, encara que sigui sensat, ho aprova el cor, m'ha respost. Continuava a la sala, sense fer res determinat. Guaitava al balcó, componia un ram de flors silvestres que havia collit en el bosc que és a tocar la lleteria de monsieur Besson. Qui és Selene, m'ha demanat sense que fes al cas. La meva germana, li he respost. Per un moment m'ha semblat desconcertada. Tanmateix ha recuperat immediatament la seva expressió més genuïna: la de persona abrindada que planta cara a les dificultats.

—Anem a la 44...! —va ordenar-me.

I mentre comprovava com li queia una boina blava que va treure de l'armari, em va aclarir:

—Per als comunistes, la 44 és la casa 44, rue Le Pelletier.

—Molts dels nostres camarades travessen els Pirineus —ha reconegut el camarada de madame Claude que estava assegut a l'altre costat d'una taula massissa, grossa.

I m'ha anunciat:

—No et dic quan, perquè la frontera està força vigilada, però tindràs notícies de primera mà de Selene.

Ha deixat de mirar-me, per tal de centrar-se en madame Claude.

—Parlaré amb la gent de Tolosa —li ha dit.

I per primer cop ha somrigut.

44, rue Le Pelletier és la seu comunista de París. Era un formiguer de gent que entrava i sortia dels despatxos, feia passadissos o mirava d'endevinar a quina cua s'havia d'afegir. Madame Claude s'ha esmunyit com una anguila entre els taps humans que s'havien format. Tanmateix l'escometien a cada passa i ha hagut d'aturar-se a parlar amb tots encara que fos per a intercanviar dues besades i un com està. Tothom s'ha desviscut per ésser-li útil, de manera que he deduït que el seu paper a la resistència ha estat rellevant. En quedar sols s'envania davant mi de la seva notorietat, però tan aviat com s'aproximava algun altre conegut bravejava d'acompanyant. Abans de dir-los qui era, ja els havia anunciat que havia estat partisà, cosa que immediatament provocava frases d'admiració reverencial, algunes excessivament untuoses.

De nou en el carrer, madame Claude m'ha pres del braç i ha decidit que passegéssim. Vull beure una copa de menta a la terrassa d'un bar, m'ha dit, sense por que un gendarme m'obligui a identificar-me. Hem trobat una taula prop d'un test de geranis florits. Ella ha demanat un Diabolo menthe i jo una copa de vi blanc. Hem observat els vianants, i encara caminen amb pressa, com si el carrer fos un lloc perillós, però somreien al desconegut perquè el fet de somriure i ésser correspost suposava que els alemanys eren lluny i el malson havia acabat. S'ha retirat un rinxol del front, madame Claude, i m'ha semblat que també foragitava els pensaments. M'amanysa amb la mirada. Pobre petit, exclama, hem viscut tant en poc temps que els records se'ns acumulen en el cap com les andròmines a les golfes de la casa de les àvies. Va sospirar. Tinc quaranta anys, em reconeix, i una oferta del partit per a treballar d'oficinista. Va sacsejar el cap a tort i a dret. Però no l'acceptaré, l'oferta, diu, perquè suposa la renúncia a una part essencial de mi. Parla sola: Barcelona, la guerra, les guerres, la resistència. Fins ara tot allò que he fet, diu, tenia un sentit grandios.

Ens hem aturat a contemplar les runes de l'hotel Majestic, ben a prop d'un músic que feia jazz amb el saxo. Madame Claude va participar en l'assalt i va tenir l'oportunitat de veure, per primer cop, la por reflectida en el rostre dels soldats alemanys. Vaig comprendre que eren humans, m'ha dit, i que podien patir com havíem patit nosaltres. Se m'ha repenjat al braç, comunicativa. La Gestapo n'ocupava els soterranis, del Majestic. Què hauria estat de mi si arriben a detenir-me, comenta. No hauries vist aquestes runes, li responc. I ella em colpeja el pit amb el puny, divertida. Si em notes abatuda és perquè la pau em desconcerta, s'excusa. Ens ha escomès el músic i ens demana si volem que interpreti res especial. Acaba d'arribar a la ciutat i ja ha après a tocar Fleur de Paris. Però madame Claude ha fet un gest de desgrat perquè Chevalier no és aigua clara, i el músic ens ha reconegut que tots els seus paisans saben Lili Marleen. Aleshores Lili Marleen, ha decidit madame Claude. M'ha encuriósit, aquell extern. Li he demanat: Què feu amb frac, assegut sobre un vàter...? I s'ha posat a riure com mai no havia vist riure, perquè les dents d'una blancor de neu contrastaven amb la pell obscura. Som de Nova Orleans, ens ha respost, i he vingut a París a la recerca de la felicitat.

Vaig venir a París des de la Xina i no sé on és la Xina, em conta el xinès que adoba paraigües a l'entresòl de la finca confrontant amb la de madame Claude. L'única cosa que em lliga al passat és l'ofici que vaig aprendre entre bassals i un somni que se'm repeteix de tant en tant i en el qual veig paisatges difusos i percepcions carícies que probablement mai no m'han fet. M'identifico amb els paraigües, i agraeixo a la vida la habilitat que m'ha donat a les mans per a saber-los arranjar. Perquè les mans són la part més representativa de nosaltres. Nosaltres som les nostres mans. Les mans maten i estimen. Xopes de sang són capaces d'acaronar amb una tendresa infinita. I tenen una memòria selectiva. Mira't les teves, no recorden el soldat que has

estat. Però un dia, potser, tornaran a empunyar un fusell amb la mateixa decisió que ho han fet fins ara.

L'oficial americà que està a punt de morir m'ha mostrat una fotografia que em va fer davant la vaqueria de monsieur Besson. Estic dret, amb una lletera a cada mà. És per a tu, m'ha dit amb una rialla afectuosa. Però madame Claude, després de mostrar interès per quedar-se-la, l'ha guardada a l'escot. Li ha contat, a l'oficial americà que està a punt de morir, que en retrobar-me a la Place de la Concorde jo portava el màuser en bandolera. Amb les dues lleteres m'ha semblat un desconegut, ha dit amb un somriure que remarcava el seu desconcert. Són un signe de normalitat, ha admès l'oficial americà que està a punt de morir. I s'ha mostrat esperançat en un futur en pau, tot i que ell ja no hi tindrà cabuda. Ha fet una manotada a l'aire per a fer-nos veure que allunyava els pessimismes. Charles Trenet actua a Ciro's, ha comentat, moriré conformat si els dòlars de casa m'arriben a temps per a reservar una taula.

Madame Claude s'ha apressat a treure l'ampolla de Pernod, i hem parlat d'altres coses. L'oficial americà que està a punt de morir ha tingut curiositat per saber la versió de madame Claude del nostreencontre parisenc. A la Place de la Concorde, dieu...? I tant!, li he respost jo. Però no va ésser fruit de la casualitat, li explica madame Claude, perquè tot i la barba de dies i les faccions endurides, vaig reconèixer la fesomia de l'adolescent que havia ballat amb mi davant la bodega del Biorombo. I ell va saber qui eres tu, li demana l'oficial americà que està a punt de morir. Mai no s'oblida qui abandones de matinalda, m'avanço en la resposta. Intueix que faig referència a una història íntima, i somriu. Madame Claude li mostra una fotografia que ens va fer un fotògraf ambulat tot just retrobar-nos i li conta, divertida, que ella em va oferir un clavell d'un vermell intens i que ens abraçàrem com s'abraçaven, en aquells moments, milers de soldats i parisencques. Cantussejàvem *Le*

chant des partisans, recordo. Portaves a la pell els aromes de totes les terres que havies alliberat, em diu madame Claude. I després mira als ulls l'oficial americà que està a punt de morir. Tu estàs convençut que la teva vida va finir a Normandia, li diu, però jo no tinc cap bala ran del cor i estic convençuda que el meu temps va finir quan els nostres soldats alliberaren París. Riu per a dissimular el torbament. Ni m'escolteu, exclama, al cor no hi porto bales, sinó un pessic de tardor...!

La fitxa policíaca de madame Claude és la següent: dona d'un metre seixanta-set centímetres d'alçada, de quaranta-un anys, ulls clars i cabell negre. Mestra d'escola de professió, i d'esperit aventurer. Afiliada al PCF d'ençà que la dreta l'any trenta-quatre va provocar la dimissió de Daladier, va incorporar-se a les anomenades Brigades Internacionals que lluitaren a Espanya contra el feixisme. Va retornar a París la tardor de l'any trenta-vuit i va participar en actes, mítings i manifestacions de l'esquerra amb l'objectiu de denunciar l'amenaça feixista a l'Europa lliure. Quan va produir-se la invasió de França per part de l'exèrcit nazi, va col·laborar amb la resistència sense reparar el perill que corria. Tanmateix, l'alliberament de París i l'expulsió dels alemanys del territori francès no han suposat una disminució del seu activisme doctrinari, sinó que sosté una actitud força crítica envers el govern provisional presidit pel General De Gaulle, fruit d'un esperit internacionalista contraposat als objectius més immediats de França.

Em conta el xinès que adoba paraigües: els gendarmes de l'automòbil que precedia la comitiva posaren peu a terra i s'exclamaren en veure tants de paraigües en el vestíbul. Jo vaig dir-los: els de la dreta estan reparats i els de l'esquerra no. Però no m'escoltaren. En feren una pila, amb els de la dreta i els de l'esquerra, i quan vaig poder recuperar-los n'hi havia més de

romputs que de reparats. Però no em vaig sentir perjudicat ni ofès, perquè tingueren la consideració de comunicar-me que d'un moment a l'altre creuaria la porta monsieur Gérard Vashem que, d'ara endavant, residiria en el primer pis. Vaig mirar cap al carrer, i els veïns s'amuntegaven a la voravia. De sobte, s'arreglegaren a banda i banda del portal i va passar monsieur Vashem entre visques i aplaudiments. Era un heroi de guerra que havia combatut a Verdun. I tot i el seu posat discret, no podia dissimular la satisfacció que li produïa el fet que els gendarmes el saludessin militarment. Mai no li vaig sentir la veu. Un dia vaig escometre'l quan baixava l'escala i vaig dir-li, a la carrereta, per no fer-li perdre temps, però considerant que els veïns s'han de conèixer, que havia après a adobar paraigües a Hong Kong, tot i que no sabia situar la Xina en el mapa ni coneixia els camins del món que hauria de recórrer per a tornar-hi. I ell em va somriure sense alentir el pas.

Més de vint anys després irromperen novament els gendarmes en el vestibul i m'obligaren a arraconar els paraigües amb males maneres mentre s'apostaven a banda i banda de l'escala, alguns empunyant la pistola. Monsieur Vashem va passar enmig de les dues fileres, en direcció al carrer, però no li reteren honors perquè monsieur Vashem era jueu. Va pujar a un cotxe que va arrencar bruscament i els vianants que l'havien reconegut miraren cap a un altra banda i acceleraren el pas.

En passar per davant meu, monsieur Vashem em va cercar amb la mirada tot esperant que li retornés el somriure amable que em va dedicar en tornar de Verdun. Però vaig decidir que no era el moment més oportú per complaure'l. París és un gran hangar on les multituds consulten el rellotge sense deixar de caminar. El primer pis va ocupar-lo madame Malle i les tardes hi acudien senyoretetes a rebre classes de piano. Si les visitaven oficials alemanys ho feien discretament. Un coronel em va demanar si tenia flors per vendre-li perquè li feia mandra sortir al carrer. I per tal de tenir-lo content vaig córrer a la floristeria. Però a partir d'aquell dia vaig disposar, dissimulat

entre els paraigües, d'un gerro amb flors del temps que em preparava Jeanne, la florista. En sentir repicar les campanes que anunciaven l'alliberament de París vaig córrer a la voravia a repartir un pomell de clavells entre les noies que sortien de tots els portals a celebrar-ho. El darrer, vermell com una ferida, va ésser per a madame Claude que caminava apressada. Me'n vaig a la Concorde, va anunciar-me. I em va dir adéu, de lluny, amb un braç alçat.

Madame Claude mussita Jacques Prévert: *Je suis comme je suis/ je suis faite comme ça*. I jo som al seu costat, i presento que m'enyora.

Espero notícies de Selene que no arriben. Els camarades de Barcelona, m'ha dit madame Claude, han demanat col·laboració a la Creu Roja. Malauradament portem dies amb el cel ennuvolat i no puc resseguir els camins de les estrelles. Què faig a París? He formulat la pregunta en veu alta a madame Claude, i amb la manera de mirar-me he comprès que s'ha alarmat. Ha reaccionat amb menyspreu.

—Tens on viure —m'ha respost—. N'hauries de tenir prou!

Sébastien està disposat a casar-se. Estima Maria Magarola sincerament i si encara no ha fet el pas és perquè dubta de poder oferir-li tot allò que mereix. Abans de la invasió alemanya la vida era més fàcil, em diu. Treballava a la bodega familiar i les tardes de dissabte visitava el prostíbul de madame Nicolette, una princesa russa que havia ballat tango amb un ós en els cabarets més afamats abans de dedicar-se a la prostitució. Sébastien va passar la guerra amagat, tot i que els seus pares asseguraven que era en un sanatori de muntanya guarint-se d'un brot de tuberculosi. Va abandonar la llogiguera quan comen-

çaren a repicar les campanes de París, i el seu pare va treure dues bótes de vi a la voravia, una a cada branca de portal, perquè els veïns beguessin a voler fins al punt que no sabessin si brindaven per l'alliberament, pel retorn de Sébastien o perquè Sébastien era el més atrevit dels fisis. De matinada, Sébastien va cantar *La Madelon* i els pulmons li respongueren com mai. I en clarejar, els pares el besaren i li feren entrega solemne de la clau de la bodega. El vell taverner va anunciar als clients que la seva dona i ell es jubilaven, perquè la nova França havia d'èsser per als joves com el seu Sébastien que tornava de la guerra victoriós i amb una noia embarassada.

Maria Magarola és de Piuro, a la Llombardia. Quan va acabar de parlar qui seria el seu sogre, va besar Sébastien a les galtes entre els aplaudiments de tothom. Els dies següents va comprar cadires i taules per ocupar la voravia i va enviar a demanar la seva germana, l'Angèlica, perquè l'ajudés a servir atès l'avançament de l'embaràs i perquè l'embarassat semblava Sébastien, tant trigava a moure's si li manava alguna feina. Ara també ha vingut la signora Micaela per tal d'assistir la filla en el part. És una dona de celles gruixades, però de rialla explosiva. Sébastien em diu que Maria Magarola parirà tres vegades per desig d'ella, la signora Michela. Primer aniran per la parella i, més endavant, acceptaran de bon grat allò que Déu vulgui enviar-los. Ho té tot planificat, la signora Micaela. La tercera criatura és perquè si una de les dues primeres mor l'altra no quedi desemparada.

Jo m'apunto a la Legió Estrangera tan aviat com pugui. Plou sovint sobre París, potser massa. Afortunadament tinc una finestra, la del dormitori, oberta al cel, i les nits clares puc resseguir els camins de Selene.